

UDC 582.951.4:581.9 = 862
Izvorni znanstveni rad

NOVA NALAZIŠTA VRSTE *DATURA INOXIA* MILLER (*SOLANACEAE*) U HRVATSKOJ

With Summary in English

JOSIP FRANJIĆ

(Sumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu)

Primljeno 8. 12. 1992

U radu su prikazana nova i dosad poznata nalazišta vrste *Datura innoxia* Miller u Hrvatskoj. *D. innoxia* bila je dosad poznata kao podivljala na otocima Braču i Šipanu, a novootkrivena nalazišta su: Murter, Veli Lošinj i Hvar, u Primorju, te Kuzmica, Češljakovci Kaptol, Vetovo, Jakšić i Požega u Požeškoj kotlini. Na svim novim lokalitetima javlja se kao ergasiophygophyt u velikom broju, a dobro se obnavlja iz sjemena i iz korijena.

Uvod

Istražujući vegetaciju Požeške kotline tijekom jeseni 1992. godine uočio sam jednu izuzetno rijetku pomoćnicu iz roda *Datura* L. Determinacijom je ustanovljeno da se radi o vrsti *Datura innoxia* (sl. 1), koja je na području Hrvatske dosad bila poznata samo iz Dalmacije (M. Hećimović 1981, Štamol & Lj. Marković 1985, Trinajstić & Zi. Pavletić 1989, Zi. Pavletić & Trinajstić 1990).

S obzirom na opću rasprostranjenost vrsta *D. innoxia* izvan je svojega prirodnog areala u Srednjoj Americi (Barclay 1959) rasprostranjena kao pridošlica u toplijim dijelovima SAD-a i toplijim dijelovima Europe. Vrsta *D. innoxia* ima visok biotički potencijal i relativno široku ekološku valenciju te se područje njezine rasprostranjenosti stalno povećava (usp. Jepson 1943, Steyermark 1975).

U Europu je *D. innoxia* unesena sjemenom u Englesku, gdje se je, kao ukrasna biljka mogla uzgajati jedino u staklenicima, a upravo je iz tako uzgojenoga materijala i opisana (usp. Zi. Pavletić & Trinaj-

stić, 1980). Prema navodima Moorea (1972) poznata je kao podivljala, odnosno odbjegla iz uzgoja, u Portugalu, Španjolskoj, Francuskoj i Italiji, uključujući i otoke Siciliju i Sardiniju (usp. Pignatti, 1982, 1982a, Zi. Pavletić & Trinajstić, 1990). Prije izvjesnoga vremena otkrivena je i u Hrvatskoj (M. Hećimović 1981).

Nova nalazišta u Hrvatskoj

Vrsta *Datura innoxia* otkrivena je na Murteru i u Požeškoj kotlini na šest lokaliteta, kamo je, prema podacima mjesnoga stanovništva prenijeta kao ukrasna biljka. Na Murteru raste u velikoj množini kao podivljala na smetištima i u okolici zapuštenih vrtova. U Kuzmicu, Češnjakovce i Kaptol prenesena je iz Veloga Lošinja, u Vetovo i Jakšić iz Hvara, u cvjetnjake tvornice »Zvečevo« iz Opatije, dok je u cvjetnjake crkve Sv. Leopolda Mandića prenesena negdje iz Dalmacije. Na svako od navedenih nalazišta *D. innoxia* je prenesena isključivo kao dekorativna vrsta odakle je odbjegla uzgoju i sada raste kao ergasiophygophyt (usp. Trinajstić 1975). Prema usmenom priopćenju pojedinaca koji su prenijeli sjeme *D. innoxia*, kao podivljala raste i na otocima Hvaru i Lošinju, te u Opatiji, što će još naknadno trebati provjeriti.

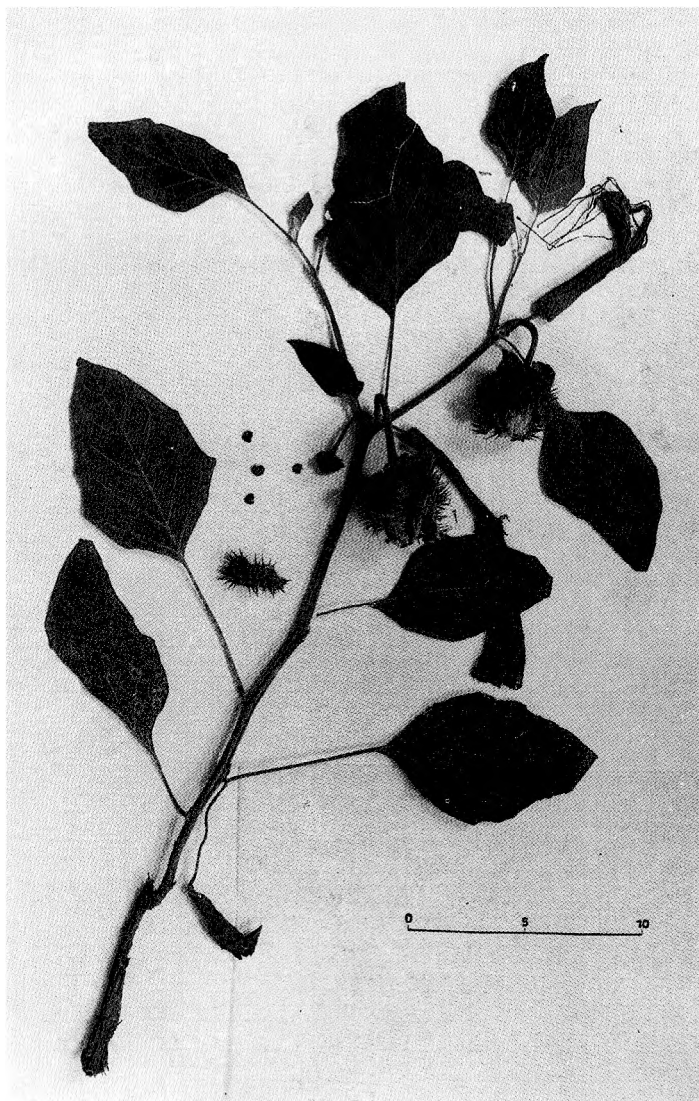
Tab. 1. Dosad poznata i nova nalazišta vrste *Datura innoxia* Miller u Hrvatskoj

Table 1. Previously described and new localities of the species *Datura innoxia* Miller in Croatia

Koordinate osnovnoga polja	Naziv osnovnoga polja	Lokalitet
Coordinate of ground field	Name of ground field	Locality
0572	Kaptol	Kaptol i Češnjakovci
0573	Kutjevo	Vetovo
0651	** Opatija	Opatija
0672	Požega	Pored crkve Sv. Leopolda Mandića i pored tvornice »Zvečevo« u Požegi
0772	Pleternica	Kuzmica i Jakšić
1452	** Mali Lošinj	Veli Lošinj
2259	Jezera	Okolica Murtera
2664	* Milna	Milna i Bobovišća (Štamol & Lj. Marković 1985)
2665	* Nerežišće	Murvice (Zi. Pavletić & Trinajstić 1990)
2666	* Pučišća	Bol (Zi. Pavletić & Trinajstić 1990)
2864	** Hvar	Hvar
3273	* Šipan	Sudurađ (M. Hećimović 1981)

* Dosad poznata nalazišta (Previously described Localities)

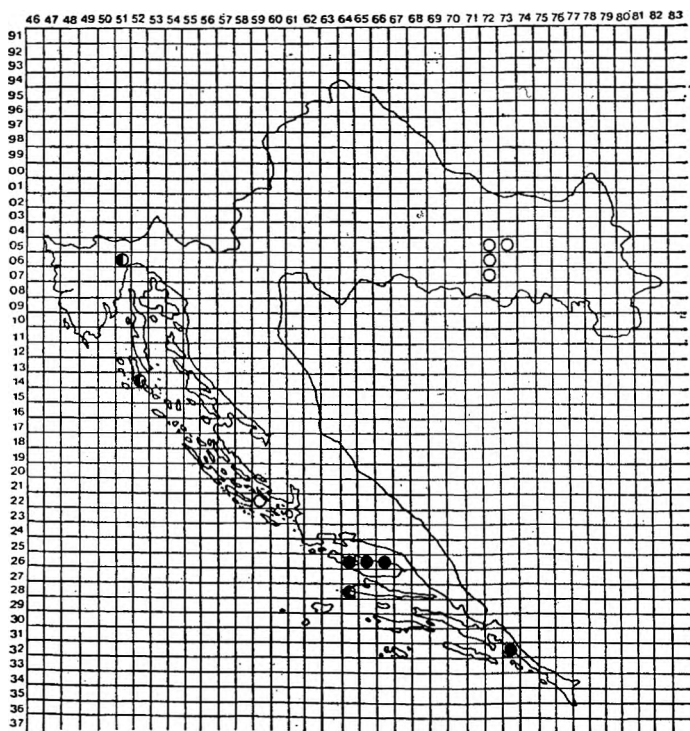
** Nepotvrđena nalazišta (Unverified localities)

Sl. 1. / Fig. 1. *Datura inoxia* Miller

U Požeškoj kotlini je primijećeno da se dobro širi korijenom, a plodovi koje ne uništi rani jesenski mraz, daju mnoštvo vrlo klijava sjemena. Isto je tako primijećeno da samo na nekim biljkama plodovi uspiju sazrijeti prije jačih jesenskih mrazeva dok na drugim biljkama svi plodovi propadnu. Moglo bi se očekivati da će se na taj način izvršiti prirodna selekcija genotipova otpornih na ekstremne uvjete u području kontinentalne klime. U svezi s navedenim može se očekivati dalje širenje vrste *D. inoxia* i izvan područja razmjerno toplije klime.

Sva nova i dosad poznata nalazišta vrste *D. inoxia* na području Hrvatske prikazana su u tablici 1 i na slici 2, korištenjem mreže osnovnih polja florističkoga kartiranja srednje Europe koja je izrađena za dio Hrvatske sjevernije od 45° s. š. i zapadnije od 19° i. d. (usp. Zi. Pavletić, 1969), a potom proširena na cijelo područje Hrvatske (Liber, 1990).

Sl. 2. Rasprostranjenost vrste *Datura inoxia* Miller u Hrvatskoj

- Otprije poznata nalazišta
- Nova nalazišta
- ◐ Nepotvrđena nalazišta

Fig. 2. Distribution of the species *Datura inoxia* Miller in Croatia

- Localities described previously
- New localities
- ◐ Unverified localities

Literatura

- Barclay, A. S., 1959: New considerations in an old genus *Datura*. Bot. Mus. Leaflet. Harvard 18, 245—272.
- Hećimović, M., 1981: Prikaz i analiza flore otoka Šipana. Acta Bot. Croat. 40, 205—227.
- Jepson, W. L., 1943: Flora of California 3(2), 129—464.
- Liber, Z., 1990: Areal vrste *Ostrya carpinifolia* Scop. u Hrvatskoj. Diplomski rad PMF. Zagreb.
- Moore, D. M., 1972: *Datura* L. In T. G. Tutin and V. H. Heywood (eds.): Flora Europaea 3, 200—201.
- Pavletić, Z., 1969: Florističko kartiranje sjeverne Hrvatske u okviru izrade florističke karte srednje Evrope. Acta Bot. Croat. 28, 455—458.
- Pavletić, Z., I. Trinajstić, 1990: *Datura innoxia* Miller (*Solanaceae*) u flori Hrvatske. Fragm. Herbol. Jugosl. 19(2), 133—138.
- Pignatti, S. 1982: Flora d'Italia 2. Edagricole. Bologna.
- Pignatti, S., 1982a: The origin of the flora of Central Italy. Excours. Intern. Phytosoc. Ital. Centr., 75—90.
- Steysmark, J. A., 1975: Flora of Missouri ed. 4. The Iowa State University Press. Ames (Iowa).
- Štamol, V., Lj. Marković, 1985: Prilog flori otoka Brača. Acta Bot. Croat. 44, 99—106.
- Trinajstić I., 1975: Kronološka klasifikacija antropohora s osvrtom na helenopaleofite jadranskog primorja Jugoslavije. Biosistematika, 1(1), 79—85.
- Trinajstić, I., Z. Pavletić, 1989: Kopneni ekosistemi šire okolice Bola na otoku Braču s tematskom vegetacijskom kartom. Elaborat. Mscr. 13 + 7 str. Urbanistički Zavod Dalmacije. Split.

SUMMARY

NEW LOCALITIES OF THE SPECIES *DATURA INOXIA* MILLER (*SOLANACEAE*) IN CROATIA

Josip Franjić

(Faculty of Forestry, University of Zagreb)

In Croatia, the species *Datura innoxia* is known in a small number of localities, but the latest investigations of its distribution shows great adaptability of this species to the various conditions of soil and climate. *D. innoxia* is found in six localities on Murter and in the Požega valley, where it comes as an ornamental plant — in Kuzmica, Češljakovci and Kaptol from Veli Lošinj, in Vetovo and Jakšić from Hvar, in the flower — pots at Zvečevo factory, from Opatija, and in the flower-pots at St. Leopold Mandić church, from somewhere in Dalmatia, as the local people say. In each of those localities, *D. innoxia* came exclusively as an ornamental species, hence its cultivation has been abandoned and it now grows as an ergasiophygyte.

Josip Franjić, mr. biol.
Katedra za šumarsku genetiku i dendrologiju
Šumarski fakultet
Svetošimunska 25
HR — 41000 Zagreb, Hrvatska (Croatia)